

Fosforiit

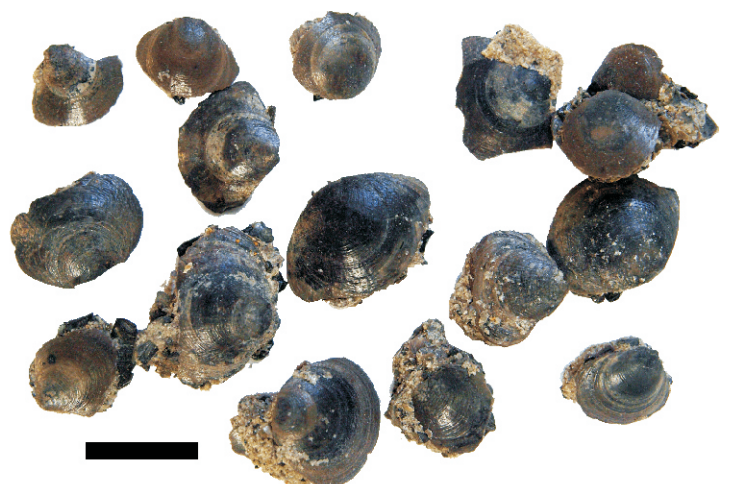
Fosforiit kujutab endast lukuta käsijalgsete ehk oboliidsete brahhiopoodide (Ungula, Schmidtites) jt karbipoolmete ja detriidi kuhjumat kvartsliidivas. Fosforirikkad on lukuta käsijalgsete kodade poolmed ja nende tükid. Setend on karbipoolmete tumedast värvusest tingitult kohati tumehall ning meenutab konglomeraati (nn ooboluskonglomeraat). Mineraalses koostises esineb kaks komponenti - kvarts ja biogeense päritoluga fosfaat (viimasest koosnevad käsijalgsete ehk brahhiopoodide koad). Käsijalgsete kodade tükid sisaldavad 35-38% P_2O_5 . Maapõueseaduses loetakse fosforiidiks kivimit, mille P_2O_5 keskmine sisaldus on vähemalt 6,0%. Kambriumi-Ordoviitsiumi vahetusel Pakerordi eal (umbes 490-500 miljonit aastat tagasi) kujunes laial alal Eestis fosfaatsete brahhiopoodikaante rikas liivakivi, mis mõnes piirkonnas esineb fosfaatse maavarana. Praegu ei ole Eesti fosforiit maailmaturul konkurentsivõimeline. Peale väljamist maapinnale tuleb teha arvestatavaid kulutusi toorme rikastamiseks ja rajada fosforiidi keemilise töötlemise keerukas kompleks, mis nõuab suuri investeeringuid. Lahendada on tarvis ka mitmeid keskkonnakaitseprobleeme. Nii et vaatamata unikaalse fosforiidilasundi olemasolule Eesti alal ja selles talletunud tohutule fosforpentoksiidi varule (ainuüksi uuritud leiukohtade üldvaru ulatub 82 miljoni tonnini P_2O_5), on selle maavara evitamine praegu seiskunud. Et aga fosfor kuulub biofiilsete elementide hulka ja mõningane kogus peab seda kindlasti igal toidulaual olema, siis ei saa Eesti fosforiidi olemasolu sugugi unustada. Asjaolud maailmaturul võivad ootamatult muutuda ja potentsiaali olemasolu siinses maapõues võib edaspidi kasulikuks osutuda.

nn Oboluskonglomeraat

Ungulate koad liivakivis, Ülgase

Käsijalgsete *Ungula* (vana nimetusega *Obolus*) kulutatud koad poolmed, Ülgase